

บทที่ 5

สรุปและการอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการอบรมเรื่องโรคเอดส์แก่เยาวชนชนบทในครั้งนีสรุปได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยเยาวชนชายและหญิง จำนวน 69 คน อายุตั้งแต่ 12-23 ปี ระดับการศึกษาแตกต่างกัน ประสบการณ์ทางเพศสัมพันธ์แตกต่างกัน เลือกกลุ่มตัวอย่างจากหมู่บ้าน 5 หมู่บ้านในจังหวัดขอนแก่น

การอบรมใช้คู่มือการอบรมที่ดัดแปลงจากคู่มือการอบรมเยาวชนในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมหลากหลาย เช่น การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม การสาธิต การฝึกปฏิบัติ เป็นต้น มีการวัดความรู้ ทักษะและการปฏิบัติของผู้เข้ารับการอบรมทั้งก่อนและหลังการอบรม

ผลการอบรมวิเคราะห์ตามข้อมูลเชิงปริมาณ สรุปได้ว่าความรู้ก่อนและหลังการอบรมคะแนนทัศนคติต่อผู้ติดเชื้อก่อนและหลังการอบรมในเยาวชน แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อมูลเชิงคุณภาพที่รวบรวมจากกิจกรรมต่าง ๆ แสดงให้เห็นความสนใจในกิจกรรมการอบรมอย่างสม่ำเสมอ เยาวชนมีความพึงพอใจในรูปแบบของการอบรมและคิดว่าได้เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ที่สำคัญคือ ทำให้มีทัศนคติที่ดีขึ้นต่อผู้ป่วยเอดส์ ความคิดที่ว่าผู้ป่วยน่าเกลียดน่ากลัวเปลี่ยนไป บางครั้งไม่แน่ใจว่าวิทยากรติดเชื่อที่พบในการอบรม เป็นผู้ติดเชื้อเอดส์จริงหรือไม่ เพราะดูแล้วเหมือนคนปกติ

การอภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้รับจากแบบสอบถาม แสดงให้เห็นว่าคะแนนด้านความรู้ของผู้เข้ารับการอบรมไม่เปลี่ยนแปลงภายหลังการอบรม ส่วนคะแนนด้านการปฏิบัติเมื่อคนในครอบครัวติดเชื้อเอดส์ลดลงภายหลังการอบรม ซึ่งขัดแย้งกันกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทั้งนี้สามารถอธิบายได้โดยพิจารณาจากข้อคำถามบางข้อ เช่น “เก็บไว้เป็นความลับไม่ให้เพื่อนรู้เป็นอันขาด” และ “ให้แยกนอนคนเดียว” ซึ่งเป็นข้อที่มีความขัดแย้งในแนวความคิดที่สามารถบ่งบอกได้ทั้งทัศนคติในแง่บวกและแง่ลบ จึงอาจทำให้เยาวชนซึ่งมีความแตกต่างในกลุ่มมีความเข้าใจผิดข้อคำถามเหล่านั้น

แบบสอบถามในด้านความรู้ จำเป็นต้องใช้คำถามที่ง่ายต่อการสื่อสาร เนื่องจากผู้เข้ารับการอบรมมีความแตกต่างในด้านอายุและระดับการศึกษา เพราะฉะนั้นจะไม่สามารถวัดระดับ

ความรู้ของผู้เข้ารับการอบรมได้ชัดเจน คณะผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การใช้แบบสอบถามในการวัดความรู้และทัศนคติ ไม่อาจให้ข้อมูลที่แม่นยำได้โดยเฉพาะในกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ทั้งเรื่องอายุ และระดับการศึกษา การใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่มที่มีลักษณะของสมาชิกคล้ายคลึงกัน และข้อมูลที่เก็บจากกิจกรรมการอบรม ตลอดจนกระบวนการ นำจะให้ภาพที่ชัดเจนในการประเมินความรู้ ความสามารถที่เพิ่มพูนขึ้น ตลอดจนทัศนคติ ของผู้เข้ารับการอบรม

การอบรมโดยคณะผู้เข้ารับการอบรมที่มีความแตกต่างกันในทุก ๆ ด้าน ทั้งอายุ เพศ การศึกษา และประการที่สำคัญที่สุดคือประสบการณ์ทางเพศสัมพันธ์ พบว่า ก่อให้เกิดประโยชน์แก่การดำเนินการในแง่ที่ว่า ผู้เข้ารับการอบรมที่ไม่มีประสบการณ์ทางเพศเกิดความสนใจต่อประสบการณ์ ที่ “เด็กโต” หรือ “ผู้ใหญ่” เล่าเป็นอันมาก ถือว่าเป็นความรู้ใหม่ที่ได้รับจากผู้ที่มีประสบการณ์ตรง สำหรับผู้มีประสบการณ์แล้วจะให้ความสนใจต่อวิทยากร เพื่อที่จะตรวจสอบความรู้และการปฏิบัติของตนเอง และแก้ไขหากประสบการณ์เดิมนั้นไม่ถูกต้อง เช่น การใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธีในการป้องกันโรคเอดส์ ผู้มีประสบการณ์จะถามคำถามที่ “เด็กเล็ก” ยังไม่เข้าใจ เช่น ถอดถุงยางอนามัยอย่างไร เมื่อไร จึงจะปลอดภัย

ในประเด็นที่อาจจะเกิดปัญหา คือ “เด็กเล็ก” อาจจะรู้สึกไม่สบายใจ เพราะตั้งคำถามไม่เป็น หรือถามคำถามที่ “ผู้ใหญ่” ได้ยินแล้วหัวเราะ การแก้ไขจึงแยกกลุ่มขณะดำเนินการอบรม แต่เมื่อรวมกลุ่มใหญ่จึงคละกัน ในการรวมกลุ่มใหญ่ “เด็กเล็ก” จะมีสมาธิสั้น จึงต้องหลีกเลี่ยงการใช้กลุ่มใหญ่เป็นเวลานานติดต่อกัน

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าผู้เข้ารับการอบรมที่เคยมีเพศสัมพันธ์ ยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่อง โสเภณีคู่ขาประจำว่าไม่มีเหตุผลที่ต้องใช้ถุงยางอนามัย เพราะเขาเป็นขาประจำของเรา และเหตุผลที่ใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันเอดส์ นำสู่การไม่ใช้ถุงยางอนามัยกับแฟน หรือหญิงคนรัก แต่ถ้าเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์แล้ว จะมีเหตุผลที่ใช้กับคู่อีก ประเด็นเหล่านี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรจะได้นำไปศึกษาต่อ และแก้ไขความเชื่อที่ผิด เพื่อให้เกิดความตระหนักในการป้องกันโรคเอดส์ได้อย่างถูกต้องต่อไป

ความเชื่ออื่น ๆ ที่ยังพบว่าเป็นแบบแผนความเชื่อดั้งเดิม (Stereotype) ของชายไทย ยังคงหลงเหลืออยู่ในความคิดของเยาวชนชนบท เช่น “ชายแท้จะต้องกล้า ไม่กลัวเอดส์” หรือ “เมื่ออยู่สองต่อสอง ผู้ชายจะต้องได้ผู้หญิง”

การใช้กระบวนการอบรม เพื่อให้เกิดแนวความคิดการสร้างสรรค์สื่อเอดส์ พบว่าสามารถทำได้ผลแต่จะต้องใช้เวลาพอสมควร การแยกกลุ่ม “เด็กเล็ก” และ “เด็กโต” ทำให้สื่อเอดส์เกิดขึ้นจากกระบวนการอบรมออกมาในสองรูปแบบใหญ่คือ “ภาพวาด หรือโปสเตอร์สื่อเอดส์” กับ “บทกลอนสอนเอดส์” จะเห็นว่าเยาวชนอายุน้อยสามารถสื่อสาร เรื่องเอดส์ในลักษณะที่เป็นรูปธรรม นั่นคือสื่อโดยภาพวาด ในขณะที่เยาวชนอายุมากขึ้นจะใช้วิธีการสื่อโดยแนวคิด เพราะฉะนั้น

การสร้างสื่อเอดส์สำหรับเยาวชนที่มีอายุแตกต่างกันจึงจำเป็นต้องมีรูปแบบของการสื่อสารที่แตกต่างกันด้วยจึงจะได้ผลดี

ในแนวคิดของเยาวชนโดยส่วนใหญ่แล้ว เห็นว่าหากจะให้ได้เรียนรู้เรื่องโรคเอดส์อย่างดีแล้ว การอบรมพบว่า เป็นสื่อที่ได้ผลดีที่สุด รองลงมาคือ การแสดงละครวัยรุ่น ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า การอบรมในลักษณะที่ให้เยาวชนมีส่วนร่วมทำให้มีการปะทะสังสรร มีกิจกรรมที่สนุกสนานและหลากหลาย การเรียนรู้เกิดขึ้นตลอดเวลา

จากแนวคิดที่ว่า ภูมิปัญญาบวกกับประสบการณ์ของผู้เข้าอบรมที่คละกันในกลุ่มที่ต่างระดับการศึกษา ประสบการณ์ทางเพศ และอายุ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมที่บรรจุทั้งการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และการส่งเสริมทัศนคติต่อผู้ติดเชื้อ จะทำให้เยาวชนเรียนรู้เรื่องโรคเอดส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนสามารถขยายผลสู่เยาวชนอื่นได้ ในรูปแบบการอบรมที่เป็นระบบ และมีการวางโครงสร้างของกิจกรรมอย่างมีแบบแผน และผลงานที่เกิดขึ้นจากความคิดของเยาวชน ควรได้รับการเผยแพร่ในหมู่บ้าน หรือโรงเรียนของเยาวชน คณะผู้วิจัยเสนอแนะให้มีการศึกษาต่อไป เพื่อพัฒนารูปแบบการอบรมที่สามารถคละผู้เข้ารับการอบรมที่มีลักษณะแตกต่างกันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากว่าการให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์แก่เยาวชนชนบท หรือการคัดเลือกเยาวชนโดยยึดพื้นที่หรือหมู่บ้านเป็นหลักนั้น บ่อยครั้งไม่สามารถเลือกกลุ่มที่มีลักษณะเดียวกันได้ และการเลือกกลุ่มที่คละกัน ทำให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์ขยายผลเข้าสู่กลุ่มต่าง ๆ ของเยาวชนในเวลาใกล้เคียงกัน เพราะเยาวชนทุกกลุ่มมีความสำคัญต่อการรณรงค์ป้องกันการติดเชื้อเอดส์เท่าเทียมกัน

การอบรมเรื่องโรคเอดส์ โดยใช้กลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน เช่น แตกต่างในระดับการศึกษา อายุ และประสบการณ์ทางเพศ ตลอดจนเยาวชนในระบบโรงเรียนกับนอกโรงเรียน ไม่พบว่าการทดลองใช้มากนัก ที่ปฏิบัติกันโดยปกติมักจะยึดการหากกลุ่มเป้าหมายในโรงเรียน ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน สำหรับการอบรมเยาวชนในชนบทนั้น การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะเหมือนกัน เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนัก หากต้องการสร้างกลุ่มแกนนำในชุมชน ควรจะกระทำโดยยึดชุมชน หรือหมู่บ้านเป็นหลัก เพื่อให้เยาวชนที่ผ่านการอบรมสามารถเป็นตัวแทนสำคัญในหมู่บ้านของตนได้